

RAZLIKE U PROVOĐENJU SLOBODNOGA VREMENA DJECE OSNOVNOŠKOLSKE DOBI

Bruno MATIJAŠEVIĆ
Osnovna škola Lotrščak, Zagreb
bruno.matijasevic6@gmail.com

UDK 379.8-053.5
Prethodno priopćenje

Sažetak

Slobodno vrijeme, kao fenomen, različito se shvaćalo tijekom povijesti. Osobito važnu ulogu ima u kontekstu djetetova razvoja. Naime, različiti načini provođenja slobodnoga vremena različito utječu na dijete. Vodeći se važnošću razumijevanja slobodnoga vremena i načina njegova provođenja u djetinjstvu, ovaj rad ima za cilj istražiti mogućnosti provođenja slobodnoga vremena osnovnoškolaca kao i razlike s obzirom na sociodemografske varijable: spol, dob i mjesto stanovanja. Metoda provođenja istraživanja jest anketni upitnik sastavljen od dva dijela. Prvi dio odnosi se na sociodemografska obilježja ispitanika, a drugi dio sadrži 20 tvrdnja koje ispituju mogućnosti provođenja slobodnoga vremena. Drugi dio upitnika sastavljen je prema Likertovoj ljestvici po kojoj ispitanici procjenjuju učestalost provođenja određene aktivnosti unutar slobodnog vremena od 1 do 5. Ispitanici su učenici 4. i 8. razreda osnovnih škola grada Zagreba i Splitsko-dalmatinske županije.

KLJUČNE RIJEČI: *slobodno vrijeme, izvanškolske aktivnosti, problemi u ponašanju*

Uvod

Slobodno vrijeme koncept je koji je oduvijek prisutan u ljudskom razmatranju. Njegovo se poimanje tijekom povijesti razlikovalo, primjerice stari Grci razmatrali su slobodno vrijeme u odnosu s formalnim obavezama (Livazović, 2018). Njegovo poimanje variralo je od izrazito nepoželjnog prostora za pojedinca koji ima isključivi rizik, do trenutno pragmatičnijeg poimanja koje govori da slobodno vrijeme može imati pozitivne i negativne učinke na pojedinca ovisno o načinu provođenja (Motamendi i sur., 2020). Posebno je značajno istraživanje utjecaja i općenitog poznavanja provođenja slobodnoga vremena djece i mladih. Vođen glavnim načelom – slobodom, promjenjivog karaktera i različite društveno-povijesne uloge zadobio je interes istraživačke

javnosti zbog vidljiva sve većeg utjecaja na pojedinca. Durkheim (1893) smatra kako je čovjek u vječnom konfliktu između dvije svijesti koje posjeduje. Prva opisuje društvo u kojemu pojedinac djeluje i koje djeluje unutar njega, a druga obuhvaća vlastitu intimu koja pojedinca čini autentičnim i jedinstvenim. Upravo u drugoj svijesti *homo duplexa* smjestilo se slobodno vrijeme kao konkretizacija vlastite nutarnje težnje neopterećene svakodnevnim obavezama (De Grazia, 1962). Vlastite preferencije, težnje i u konačnici izbor čine slobodno vremenske aktivnosti i njihov utjecaj na pojedinca zanimljivim. Njegovim istraživanjem doprinosi se razvoju kulture slobodnoga vremena te boljem poznavanju njegovih prednosti i nedostataka u kontekstu razvoja djece i mladih. Vođeni slobodnim izborom ili preporukom okoline, djeca i mladi uključuju se u razne aktivnosti koje (in)direktno utječu na njihovu svakodnevicu. Polazeći od Bronfenbrennerovog ekološkog modela (1979) razvidno je kako prostor slobodnog vremena pripada mikrosustavu koji podrazumijeva prostor u kojem dijete ostvaruje najbliže socijalne kontakte kao što su obitelj, škola i vršnjaci. Upravo zbog toga, slobodno vrijeme provedeno u takvoj okolini neposredno utječe na njega. Poznavanje pozitivnih aspekata aktivnosti unutar slobodnoga vremena omogućuje praktičarima usmjeravanje poučavanja o slobodnome vremenu, ali i usmjeravanje djece i mladih prema aktivnostima za koje je dokazano da generalno doprinose djetetovu razvoju.

Slobodno vrijeme i dijete

Iako su istraživanja slobodnoga vremena s vremenom napredovala, zbog svoje interdisciplinarnosti ne postoji njegova jednoznačna definicija (Dux, 2017). Njime se bave stručnjaci različitih područja, ali početkom 20. stoljeća i pedagozi posebno u okvirima pedagogijske discipline Pedagogija slobodnoga vremena. Smatra se kako je korisnost slobodnoga vremena u njegovu višestrukome utjecaju na pojedinca. Utječe na zdravlje i fizički razvoj, odgaja u intelektualnom, umjetničkom i radno-tehničkom aspektu. Osim toga, unutar slobodnog vremena pojedinac se socijalizira te utječe na društveno-moralni aspekt osobe (Livazović, 2018:231). Tokarski i sur. (2020) dijeli načine definiranja slobodnoga vremena na dvije teorije – negativnu i pozitivnu. Negativna definiranje promatra slobodno vrijeme kao „čisto“ vrijeme izuzeto od bilo kakvih obaveza ili vremena koje pojedinac provodi pripremajući se za određenu obavezu (npr. vožnja do posla). Pozitivno definiranje slobodno vrijeme ne odvaja isključivo od radno-formalnih obaveza nego slobodno vrijeme definira promatrajući ga u odnosu s formalnim obavezama, ali s naglaskom na vrijeme koje pojedinac provodi u skladu s vlastitim željama. Pozitivnom paradigmatom, u ovom radu promatrat će se slobodno vrijeme djece i mladih kao vrijeme u kojem je dijete „izuzeto od školskih ili drugih formalnih obaveza“ (Irby i Tolman,

2002:216). Važnost istraživanja slobodnoga vremena proizlazi iz činjenice kako se ono svrstava u mikrosustav unutar teorije ekološkog modela (Bronfenbrenner, 1979). Kao polazište istraživanja aktivnosti i njihovog utjecaja na dijete, uzima se razina strukturiranosti aktivnosti (Martins i sur., 2020). Primjeri nestrukturiranog provođenja slobodnoga vremena mogu biti druženje s prijateljima iz susjedstva, gledanje TV-a, igranje računalnih igara i slično. Pokazalo se kako takve aktivnosti utječu na razvoj problema u ponašanju. Djeca koja provode slobodno vrijeme na nestrukturiran način sklonija su ranoj konzumaciji opijata (Barnes i sur., 2007; Wegner, 2011). Spillane i sur. (2020) izvještavaju kako konzumenti nestrukturiranih aktivnosti posežu za ranijim konzumiranjem marihuane i alkohola. Nestrukturiranost može voditi i do razvoja maloljetničke delikvencije (Osgood i Anderson, 2004). Pozitivne strane nestrukturiranog provođenja slobodnoga vremena razvidne su u tome što dijete na takav način pronalazi vlastiti identitet (Abbott i Barber, 2007), ali i sklapa prijateljstva koje pomaže da se osjećaju sretnije i zadovoljnije (Greco, 2010).

Za razliku od nestrukturiranog načina provođenja slobodnoga vremena, strukturirane slobodno vremenske aktivnosti pokazale su općenito pozitivne utjecaje na dijete. Pozitivan utjecaj vidljiv je u stvaranju zaštite kod ranog konzumiranja alkohola kod djece od 12 i 13 godina (Yu-Chen, 2019). Osim zaštite za ranu konzumaciju alkohola, predstavlja zaštitu i za rano konzumiranje duhana i marihuane (Le, 2013; Crispin, Nikolau, Zheng Fang, 2017). Pokazalo se kako uključivanje djeteta u strukturirani oblik provođenja slobodnoga vremena doprinosi njegovom školskom uspjehu i općenitom školskom angažmanu (Modecki, Barber, Eccles, 2013). Većina tih aktivnosti provodi se u grupi što se pokazalo kao zaštitni čimbenik, jer dijete razvija osjećaj pripadnosti grupi (Ruvalcaba i sur., 2017). Socijalizirajući se unutar grupe, dijete razvija i socijalne vještine (Farb i Matjasko, 2012) koje su važne za daljnji razvoj.

Hrvatska istraživanja slobodnoga vremena rijetka su, ali vrijedna. Većinom se temelje na istraživanju onoga čime se djeca i mladi bave u slobodnome vremenu (Opić i Đuranović, 2014; Valjan Vukić, 2016; Livazović i Kakuk, 2019). S obzirom na to se utjecaj aktivnosti slobodnoga vremena i način njegova provođenja ne može generalizirati, važna su daljnja istraživanja navedenih područja (Weybright i sur., 2016).

Metodologija istraživanja

Cilj empirijskog istraživanja jest istražiti mogućnosti slobodnoga vremenu učenika Splitsko-dalmatinske županije i Grada Zagreba te utvrditi razlike s obzirom na sociodemografske varijable: spol, dob i mjesto stanovanja. Prema cilju istraživanje postavljene su hipoteze:

H1: Postoji statistički značajna razlika u provođenju slobodnoga vremena s obzirom na spol.

H2: Postoji statistički značajna razlika u provođenju slobodnoga vremena s obzirom na dob.

H3: Postoji statistički značajna razlika s obzirom na županiju stanovanja.

H4: Postoji statistički značajna razlika s obzirom na mjesto stanovanja – selo/grad.

Istraživanje je provedeno između siječnja i travnja 2021. godine. Ispitanici (N=255) bili su učenici 4. i 8. razredna osnovnih škola. Iz Splitsko-dalmatinske županije sudjelovala su 164 (64,3 %) ispitanika, a iz Grada Zagreba 91 (35,7 %). Učenici su ispitivani o načinu provođenju slobodnoga vremena prema unaprijed napravljenom anonimnom upitniku koji se sastojao od dva dijela. Prvi dio ispitivao je sociodemografske podatke dok se drugi dio upitnika sastojao od 20 varijabla koje su ispitivale učestalost provođenja slobodnoga vremena prema predloženoj varijabli. Učenici su učestalost provođenja iskazivali na Likertovoj skali od 1 do 5 pri čemu se značenja sljedeća: 1 – nikada, 2 – rijetko, 3 – ponekad, 4 – često, 5 – uvijek. Prije provođenja ispitivanja, istraživač je tražio ravnateljevo dopuštenje te privolu roditelja. Podatci su obrađeni deskriptivnom analizom i univarijantnom analizom varijance (ANOVA).

TABLICA 1. *Prikaz strukture uzorka*

Spol	Dob	Županija	Grad/selo
Muški – 142 (55,7%)	4.razred – 148 (58%)	Splitsko-dalm. - 164 (64,3%)	Grad – 180 (70,6%)
Ženski – 113 (44,3%)	8.razred – 107 (42%)	Grad Zagreb - 91 (35,7%)	Selo – 75 (29,4%)
N=255			

Rezultati i rasprava

Razlike u provođenju slobodnoga vremena s obzirom na spol

Struktura ispitanika unutar uzorka činila su: 142 (55,7 %) dječaka dok je djevojčica bilo 113 (44,3 %). Uvidom dobivene rezultate istraživanja prikazane u *Tablici 2.* pokazalo se kako su dječaci skloniji igranju igrice na računalu, *Playstationu* ili mobitelu. Vidljivo je kako su dječaci skloniji pridruživanju u sportske klubove. Navedeni podatak dobiven je u ovom istraživanju, a do sličnih podataka dolaze i Kakuk i Livazovića (2019). Iako su navedeni autori ispitivali slobodno vrijeme starije populacije, razvidno je kako je igranje igrice kod dječaka način provođenja slobodnoga vremena u dužem vremenskom razdoblju. Također, navedeni autori dobivaju slične podatke koji se odnose na sportske aktivnosti. Kao i kod starije populacije i mlađi dječaci skloniji su sportskim aktivnostima, nego djevojčice. Može se zaključiti kako

se pokazuje isti trend.

Statistička značajnost pokazala se i u priključivanju radionica robotike. Dječaci češće od djevojčica provode slobodno vrijeme na radionica robotike. S druge strane, statistička značajnost pokazala se u području plesa, korištenja društvenih mreža kao i umjetničkih radionica. Djevojčice se značajnije uključuje u navedene aktivnosti. Umjetnički i plesni dio može se povezati i s uvriježenim mišljenjem te kulturološkim poimanjem kako se navedene aktivnosti „pripadaju“ djevojčicama. Zabrinjavajući je podatak da djeca 8. razreda općenito imaju kreirane profile na društvenim profilima. Navedeno implicira kako je potrebno poučavati roditelji, ali i djecu o prednostima i nedostacima korištenja društvenim mrežama te prevenirati neželjena ponašanja na društvenim mrežama kao i njihovo rano korištenje. Prema svemu navedenom, hipoteza je potvrđena.

TABLICA 2. *Varijabla spol (ANOVA)*

Varijable	F	Sig.
Gledam TV.	1,563	0,21
Idem u kino.	0,811	0,37
Družim se s prijateljima izvan škole.	2,328	0,13
Vozim bicikl, romobil, skateboard ili role.	0,112	0,74
Igram društvene igre.	0,576	0,45
Igram igrice na računalu, Playstationu ili mobitelu.	28,528	0,000
Treniram u sportskom klubu.	33,087	0,000
Treniram u plesnom klubu.	48,547	0,000
Pohađam školu stranih jezika.	0,321	0,57
Provodim vrijeme na internetu.	1,265	0,26
Provodim vrijeme na društvenim mrežama (npr. Facebook, Twitter, Tick-Tock).	5,860	0,02
Pohađam radionice kiparstva, škole glume ili likovne radionice.	11,570	0,001
Pohađam radionice robotike ili programiranja.	4,172	0,04
Čitam knjige koje nisu vezane za školske obveze.	0,898	0,34
Slušam glazbu.	4,817	0,03
Uključen sam u izviđače ili skaute.	0,545	0,46
Idem u kazalište.	0,046	0,83
Idem u muzej.	0,265	0,61
Pohađam glazbenu školu.	1,661	0,20
Provodim vrijeme u prirodi (npr. planinarenje, odlazak u nacionalne parkove ili parkove prirode).	0,401	0,53

Razlike u provođenju slobodnoga vremena s obzirom na dob

Druga varijabla odnosila se na razlika provođenja slobodnoga vremena prema dobi. Unutar ukupnog broja ispitanika, učenika 4. razreda bilo je 148 (58 %), a učenika 8. razreda 107 (42 %). Prema prethodnim usporedbama ovoga rada te rada Livazović i Kakuk (2019) pokazalo se kako neki načini provođenja slobodnoga vremena ostaju isti bez obzira na dob kod populacije dječaka. Pokazalo se kako je razlika u provođenju slobodnoga vremena razvidna kod nestrukturiranog dijela provođenja slobodnoga vremena. Djeca 4. razreda osnovne škole sklonija su provoditi vrijeme gledajući TV, vožnji biciklom, igrajući društvene igre, ali i koristiti računalo, mobitele i igrače konzole u svrhu igranja igrica. Dobiveni podatci zanimljivi su, jer su povezani s nestrukturiranošću koja je u mnogim istraživanjima prepoznata kao nosilac potencijalnog rizika za dijete (Barnes i sur. 2007; Wegner, 2011). Osim negativnih aspekata, nestrukturirani način provođenja slobodnoga vremena ima i pozitivnih elemenata kao što su sklapanje prijateljstava (Greco, 2010) provođenjem koje uključuje druženje s drugom djecom (društvene igre).

Zastupljenost nestrukturiranog provođenja vremena pokazala se kao značajna i kod djece 8. razreda osnovne škole. Za razliku od učenika 4. razreda, značajnost se pokazala u korištenju interneta, društvenih mreža te u slušanju glazbe. Respektirajući rezultate Mlinarević i sur. (2007) za očekivati je kako će se trend provođenja slobodnoga vremena nestrukturirano nastaviti i za vrijeme srednje škole što pokazuje navedeno istraživanja i to na sličnim aktivnostima koje su dobivene u ovom uzorku: „surfanje“ internetom i slušanje radija. Ako povežemo kako djeca u 4. razredu koriste računalo za igranje igrica, možemo vidjeti kako je korištenje računala za igranje igrica evoluiralo u korištenje društvenih mreža te interneta općenito. Ovi podatci govore kako djeca 4. razreda računalo ne koriste prvotno za korištenjem internetom nego za igranje igrica. Svi dobiveni podatci ukazuju i na promjenu načina življenja općenito kako kod djece tako i kasnijoj dobi kod mladih koja se okreću slobodnom vremenu u kontekstu zabave i potrošnje (Ule i Živoder, 2012). Hipoteza je potvrđena.

TABLICA 3. *Varijabla dob (ANOVA)*

Varijable	F	Sig.
Gledam TV.	15,967	0,000
Idem u kino.	3,111	0,05
Družim se s prijateljima izvan škole.	0,377	0,69
Vozim bicikl, romobil, skateboard ili role.	3,845	0,02

Varijable	F	Sig.
Igram društvene igre.	5,631	0,004
Igram igrice na računalu, Playstationu ili mobitelu.	5,974	0,003
Treniram u sportskom klubu.	1,501	0,23
Treniram u plesnom klubu.	0,182	0,83
Pohađam školu stranih jezika.	1,715	0,18
Provodim vrijeme na internetu.	6,236	0,002
Provodim vrijeme na društvenim mrežama (npr. Facebook, Twitter, Tick-Tock).	24,160	0,000
Pohađam radionice kiparstva, škole glume ili likovne radionice.	0,424	0,66
Pohađam radionice robotike ili programiranja.	0,203	0,82
Čitam knjige koje nisu vezane za školske obveze.	2,402	0,09
Slušam glazbu.	8,527	0,00
Uključen sam u izviđače ili skaute.	0,101	0,90
Idem u kazalište.	6,314	0,002
Idem u muzej.	1,097	0,34
Pohađam glazbenu školu.	0,990	0,37
Provodim vrijeme u prirodi (npr. planinarenje, odlazak u nacionalne parkove ili parkove prirode).	2,707	0,07

Razlike s obzirom na županiju stanovanja

Treća varijabla odnosila se na usporedbu provođenja slobodnoga vremena između djece iz Grada Zagreba ($n=91 - 35,7\%$) i Splitsko-dalmatinske županije ($n=164 - 64,3\%$). Rezultati pokazuju kako su djeca iz Splitsko-dalmatinske županije, za razliku od svojih zagrebačkih vršnjaka sklonija provoditi vrijeme u druženju s prijateljima izvan škole. Navedeno se očituje i u tome što su češće vrijeme provode u prirode te su sklonija voziti bicikl, romobil ili *skateboard* što se često koristi u igri s ostalim vršnjacima. Navedeno implicira kako je kultura djetinjstva i provođenja slobodnoga vremena djece Splitsko-dalmatinske županije naglašeniji u socijalnom aspektu odrađanja to jest u većem broju druženja izvan škole. Razlika se očituje i u pojedinim strukturiranim aktivnostima. Djeca Splitsko-dalmatinske županije pokazuju statističku značajnost u uključivanju u plesne klubove ili škole stranih jezika. S druge strane, zagrebačka djeca sklonija su slobodno vrijeme provoditi u umjetničkom području. Tako se može vidjeti (Tablica 4) kako se statistička značajnost očituje u aktivnostima vezanim za radionice kiparstva i glume. Prisutna je veća čitalačka aktivnosti kod djece Grada Zagreba. Iz svega navedenoga, razvidna je razlika u provođenju slobodnog vremena djece ovih dviju županija te se hipoteza potvrđuje.

TABLICA 4. *Varijabla županije (ANOVA)*

Varijable	F	Sig.
Gledam TV.	0,650	0,42
Idem u kino.	0,104	0,75
Družim se s prijateljima izvan škole.	30,887	0,00
Vozim bicikl, romobil, skateboard ili role.	7,895	0,01
Igram društvene igre.	1,319	0,25
Igram igrice na računalu, Playstationu ili mobitelu.	3,452	0,06
Treniram u sportskom klubu.	0,518	0,47
Treniram u plesnom klubu.	6,574	0,01
Pohađam školu stranih jezika.	6,643	0,01
Provodim vrijeme na internetu.	1,962	0,16
Provodim vrijeme na društvenim mrežama (npr. Facebook, Twitter, Tick-Tock).	10,427	0,001
Pohađam radionice kiparstva, škole glume ili likovne radionice.	0,407	0,52
Pohađam radionice robotike ili programiranja.	2,663	0,10
Čitam knjige koje nisu vezane za školske obveze.	8,808	0,003
Slušam glazbu.	0,032	0,86
Uključen sam u izviđače ili skaute.	2,102	0,15
Idem u kazalište.	0,024	0,88
Idem u muzej.	1,203	0,27
Pohađam glazbenu školu.	26,034	0,000
Provodim vrijeme u prirodi (npr. planinarenje, odlazak u nacionalne parkove ili parkove prirode).	8,608	0,004

Razlike s obzirom na mjesto stanovanja – selo/grad

Četvrta varijabla odnosila se na razliku između provođenja slobodnoga vremena djece sa sela i grada. Od ukupnog uzorka, 180 (70,6 %) živi u gradu, a na selu 75 (29,4 %). Deskriptivnom analizom te ANOVOM dobiveni su zanimljivi rezultati koji prikazuju različitosti u provođenju slobodnoga vremena u nekoliko parametara. Pokazalo se kako djeca sa sela češće od vršnjaka iz grada provode vrijeme vozeći bicikli, romobil *skateboard* ili role. To se može povezati s prostorom za igru te općenito prometom. Poznato je kako je prostor za igru te količina zelenih površina općenito znatno veća od gradskih površina što je potencijalno impliciralo navedene rezultate. Također, u selima je promet znatno rjeđi što djeci otvara dodatan prostor za igru. S druge strane, djeca iz grada više pohađaju radionice robotike te provode više vreme-

na na internetu. Navedeno se može povezati s navedenim prostorom za igru koji se razlikuje od gradskih prostora, ali i smanjenom ponudom radionica u selima. Shodno svemu navedenom, razvidno je kako je kultura provođenja slobodnoga vremena u gradu i selu različita te se postavljena hipoteza potvrđuje.

TABLICA 5. *Varijabla mjesta stanovanja – selo/grad (ANOVA)*

Varijable	F	Sig.
Gledam TV.	0,245	0,62
Idem u kino.	2,342	0,13
Družim se s prijateljima izvan škole.	1,738	0,19
Vozim bicikl, romobil, skateboard ili role.	7,556	0,01
Igram društvene igre.	3,448	0,06
Igram igrice na računalu, Playstationu ili mobitelu.	1,279	0,26
Treniram u sportskom klubu.	2,522	0,11
Treniram u plesnom klubu.	0,025	0,87
Pohađam školu stranih jezika.	1,980	0,16
Provodim vrijeme na internetu.	4,959	0,003
Provodim vrijeme na društvenim mrežama (npr. Facebook, Twitter, Tick-Tock).	0,716	0,40
Pohađam radionice kiparstva, škole glume ili likovne radionice.	1,342	0,25
Pohađam radionice robotike ili programiranja.	6,903	0,01
Čitam knjige koje nisu vezane za školske obveze.	0,061	0,81
Slušam glazbu.	0,001	0,97
Uključen sam u izviđače ili skaute.	1,096	0,30
Idem u kazalište.	0,304	0,58
Idem u muzej.	1,293	0,26
Pohađam glazbenu školu.	0,294	0,59
Provodim vrijeme u prirodi (npr. planinarenje, odlazak u nacionalne parkove ili parkove prirode).	3,683	0,06

Zaključak

Slobodno vrijeme kao važan čimbenik kulture djetinjstva, ali i odrastanja sve se više istražuje te je njegova uloga prepoznata kao izrazito važna u djetetovu razvoju. Slobodno vrijeme kao pripadnik mikrosustava u kojem se dijete kreće neposredno utječe na negativan ili pozitivan način ovisno o načinu njegova provođenja. Iz

svoga proizlazi važnost slobodnoga vremena u kojem dijete, posebno u djetinjstvu, ostvaruje prve socijalne kontakte, spoznaje okolinu te usvaja obrasce ponašanja. Ovo istraživanje dalo je uvid u razlike provođenja slobodnoga vremena djece kao čimbenika kulture djetinjstva. Pokazalo se su statistički značajne razlike među postavljenim varijablama. Navedeno implicira kako je slobodno vrijeme koncept koji se razlikuje s obzirom na dob, spol te mjesto provođenja slobodnoga vremena. Dobiveni su zabrinjavajući podatci o korištenju društvenim mreža učenika osmih razreda što je poziv za daljnjim istraživanjem o količini vremena provedenom na društvenim mrežama, ali posljedično prevencijom i intervencijom navedenog područja. Posebno se značajnom pokazala razlika u provođenju slobodnoga vremena između djece dviju uspoređivanih županija (Grad Zagreb i Splitsko-dalmatinska županija) što implicira kako je kultura provođenja slobodnoga vremena jedna od čimbenika koji u konačnici utječe i na kultura djetinjstva u navedenim sredinama. Naglašen je socijalni aspekt unutar slobodnoga vremena prisutan kod djece Splitsko-dalmatinske županije. U odnosu provođenja slobodnoga vremena u selu i gradu može se vidjeti nedostatak sadržaja u selu koji je s druge strane ponuđen djeci u gradu (robotika). Kao otegotna okolnost ovoga istraživanja, zasigurno je vrijeme provođenja istraživanja koje je bilo tijekom pandemije Covid-19, iako su pojedini zaključci dobiveni kao i kod ostalih hrvatskih istraživanja (Valjan Vukić, 2016; Kakuk i Livazović, 2019), koja nisu provedena tijekom Covid-19 pandemije. Ovaj rad poticaj je ostalim znanstvenicima za daljnjim istraživanjem slobodnoga vremena u vidu njegove pedagogizacije i boljeg uvida u načine i utjecaja slobodnoga vremena djece. Zaključno, ostaju otvorena pitanja može li hrvatski odgojno-obrazovni sustav adekvatno odgovoriti na izazove potrebnog odgoja za slobodno vrijeme te mogu li se praktičari nositi s trendom digitalizacije djetinjstva te njegovom prevencijom i intervencijom.

LITERATURA

- ABBOTT, B., BARBER, B. (2007). Not Just Idle Time: Adolescents' Developmental
- BARNES, G. M., HOFFMAN, J. H., WELTE, J. W., FARRELL, M. P., DINTCHEFF, B. A. (2007). Adolescents' time use: Effects on substance use, delinquency and sexual activity. *Journal of Youth and Adolescence*, 36 (5), 697–710.
- BRONFENBRENNER, U. (1979). *The Ecology of Human Development*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- CHEN, C.Y., WANG, I.A., WANG, N., LU, M.C., LIU, C.Y., CHEN, W.J. (2019). Leisure activity participation in relation to alcohol purchasing and consumption in adolescence. *Addict Behav.* 90, 294–300.
- CRISPIN, L.M, DIMITRIOS, N., FANG, Z.M. (2017). Extracurricular participation and risky behaviours during high school, *Applied Economics, Taylor & Francis Journals*, 49 (34), 3359–3371.
- DE GRAZIA, S. (1962). *Of time, work and leisure*, Twentieth Century Fund, INC: New York
- DURHEIM, E. (1893). *The Division of Labour*. New York: Free Press
- DUX, G. (2017). *Die Zeit in der Geschichte: Ihre Entwicklungslogik vom Mythos zur Weltzeit*. Wiesbaden: Springer-Verlag.
- Experiences Provided by Structured and Unstructured Leisure Activities. *The Australian Educational and Developmental Psychologist*, 24 (1), 59-81. doi:10.1017/S081651220002910
- FARB, A., MATJASKO, J. (2012). Recent advances in research on school-based extracurricular activities and adolescent development. *Developmental Review*. 32 (1), 1–48.
- GRECO, C. (2010). Las emociones positivas: su importancia en el marco de la promoción de la salud mental en la infancia. *Liberabit*, 16(1), 81–93.
- IRBY, I., TOLMAN, J. (2002). *Rethinking Leisure Time: Expanding Opportunities for Young People and Communities*. The Forum for Youth Investment: Washington.
- LE, T. (2013). Does Participation in Extracurricular Activities Reduce Engagement in Risky Behaviours?, Melbourne Institute Working Paper Series wp2013n35, Melbourne Institute of Applied Economic and Social Research, The University of Melbourne.
- LIVAZOVIĆ, G. (2018). *Uvod u pedagogiju slobodnog vremena*, Filozofski fakultet u Osijeku: Osijek
- LIVAZOVIĆ, G. i KAKUK, (2019). S. Odgoj i socijalizacija u slobodnom vremenu:

- korelati sociodemografskih obilježja i aktivnosti slobodnog vremena U: Peko, A.; Dubovicki, S.; Varga, R.; Huljev, A. (ur.), *Didaktički izazovi III.: didaktička retrospektiva i perspektiva - Kamo i kako dalje?: zbornik radova*. (10-120). Osijek: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
- MARTINS, P.C., OLIVEIRA, V.H., MENDES, S.M., FERNÁNDEZ-PACHECO, G. (2020): After-school time use of urban adolescents: Effects on achievement, problem behaviors, and happiness, *Journal of Leisure Research*, 52 (3), 286–306.
- MLINAREVIĆ, V., MILIŠA, Z. I PROROKOVIĆ, A. (2007). Slobodno vrijeme mladih u procesima modernizacije – usporedba slavonskih gradova i Zadra. *Pedagogijska istraživanja*, 4 (1), 81–97.
- MODECKI, K., BARBER, B., ECCLES, J. (2013). Binge Drinking Trajectories Across Adolescence: For Early Maturing Youth, Extra-Curricular Activities Are Protective. *The Journal of adolescent health : official publication of the Society for Adolescent Medicine*. 54 (1), 61–66.
- MOTAMEDI M., CALDWELL L., WEYBRIGHT E.H., JONES D., WEGNER L. & SMITH, E.A. (2020). Doing a leisure activity because there is nothing else to do: Related outcomes and intervention effects for adolescents, *Journal of Leisure Research*, 51 (1), 1–15.
- OPIĆ, S. & ĐURANOVIĆ, M. (2014) Leisure Time of Young Due to Some Socio-demographic Characteristics. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 159, 546–551.
- OSGOOD, D. W., & ANDERSON, A. L. (2004). Unstructured socializing and rates of delinquency. *Criminology*, 42 (3), 519–550.
- RUVALCABA, N. A., GALLEGOS, J., BORGES, A., GONZALEZ, N. (2017). Extracurricular activities and group belonging as a protective factor in adolescence. *Psicología Educativa*, 23(1), 45–51.
- SPILLANE, N.S., SCHICK, M.R., KIRK-PROVENCHER, K.T., HILL, D.C., WYATT, J., JACKSON, K.M. (2020) Structured and Unstructured Activities and Alcohol and Marijuana Use in Middle School: The Role of Availability and Engagement. *Subst Use Misuse*. 55 (11), 1765–1773.
- TOKARSKI, W., ZAROTIS, G. (2020). Definition, concepts and research about leisure time. *International journal of innovative research and knowledge*, 5, 139–149.
- ULE, M., & ŽIVODER, A. (2012). Studentska omladina u Sloveniji - u potrazi za budućnošću. *Sociologija*, 54(2), 315–332. <https://doi.org/10.2298/SOC1202315U>
- VALJAN VUKIĆ, V. (2016). Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti učenika - višestruke perspektive. *Školski vjesnik*, 65 (1), 33–57.

- WEGNER, L., (2011). Through the lens of a peer: Understanding leisure boredom and risk behavior in adolescence. *Journal of Occupational Therapy*, 41 (1), 18–24.
- WEYBRIGHT, E. H., CALDWELL, L. L., RAM, N., SMITH, E. A., & WEGNER, L. (2016). Trajectories of adolescent substance use development and the influence of healthy leisure: A growth mixture modeling approach. *Journal of adolescence*, 49, 158–169.

DIFFERENCES IN PRIMARY SCHOOL CHILDREN'S SPENDING OF FREE TIME

Abstract

Leisure as a phenomenon has had different conceptions and roles throughout history. Bringing it into the context of the child plays an important role in the child's development. Different ways of spending free time also have different effects on the child. Guided by the importance of understanding the ways and roles of leisure time in childhood, this paper aims to explore the possibilities of spending free time of primary school students as well as differences with regard to socio-demographic variables: gender, age and place of residence. The method of conducting the research is a survey questionnaire consisting of two parts. The first part refers to the socio-demographic characteristics of the respondents, and the second part contains 20 statements that examine the possibilities of spending free time. The second part of the questionnaire was compiled according to the Likert scale, according to which respondents estimate the frequency of certain activities within free time from 1 to 5. Respondents (n = 255) are students of 4th and 8th grades of primary schools in Zagreb and Split Dalmatian counties.

KEYWORDS: *free time, extracurricular activities, behavioral problems*